

Speech Jozef Dauwe

Het is mij een bijzondere eer om hier in dit mooie provinciale kader het boek “De erfenis van Karel de Grote” te mogen voorstellen in zijn Engelse, Franse en Duitse vertaling. De Nederlandse versie verscheen vorig jaar, ter gelegenheid van de gelijknamige tentoonstelling in het Provinciaal Erfgoedcentrum te Ename, een expositie die door het publiek sterk werd gewaardeerd.

Het boek dat hier voorligt, is geen geïsoleerd gebeuren. Neen, het kwam tot stand binnen een project dat door de Europese Commissie in 2010 als tweede beste van 40 inzendingen binnen het Culture 2007 – 2013 programma werd geselecteerd en dat de naam meekreeg: “Cradles of European Culture. Bakermat van de Europese cultuur”.

De bedoeling van het project is via onderzoek minder gekende aspecten van het vroegmiddeleeuwse Europa bekend te maken bij het brede publiek in de hoop hiermee het actuele Europa beter te begrijpen. Het is in deze context dat het boek “De erfenis van Karel de Grote” kadert.

Als uitgangspunt werd een vergeten Rijk van Europa genomen: Francia Media. Oorspronkelijk maakte het deel uit van het eenheidsrijk van Karel de Grote, een van de meest markante historische figuren van de Europese geschiedenis.

Aan zijn imperium kwam een einde in 843 met het verdrag van Verdun. Toen werd zijn rijk verdeeld in Oost-Francië, het latere Duitsland; West-Francië, het latere Frankrijk en Francia Media, dat tussen beide machtsblokken in lag. Met zijn koninkrijken Lotharingen, Italië en Bourgondië en zijn as Rome – Aken was Midden Francië een belangrijke transitzone die op het vlak van economie, technologie, communicatie en kunst de Noordzee met de Middellandse zee verbond.

Lang heeft Francia Media echter niet bestaan. Langzaam werd het door Oost-Francië opgeslorpt, tot in 1033 het koninkrijk Bourgondië deel werd van het Ottoonse keizerrijk.

Einde van het verhaal. Francia Media verdween uit het collectieve geheugen en ging behoren tot de verborgen geschiedenis van Europa.

Het Europees project “Cradles of European Culture” bracht hierin verandering. Het Midden Rijk kwam tot nieuw leven via een vernieuwende Francia Media erfgoedroute, 4 exposities in respectievelijk Ename, Ravenna, Praag en Montmajour en een zevental boeiende publicaties uitgebracht door de VU Amsterdam, het Gemeentebestuur van Nijmegen, het Archeologisch Instituut van Tsjechië, het Istituto Beni Culturali Regione Emilia-Romagna en het Provinciebestuur Oost-Vlaanderen.

Het boek “De erfenis van Karel de Grote” mogen we zowat als de kroon op het werk beschouwen. De Nederlandse uitgave die vorig jaar verscheen, werd verrijkt met nieuwe teksten die het geheel nog meer diepgang geven.

Wat maakt het boek zo bijzonder?

Belangrijk is dat de “Erfenis van Karel de Grote” **de eerste publicatie is waarin het brede publiek met Francia Media kan kennismaken.** De lezer leert de rijke diversiteit van het Midden Rijk kennen, zoals bv. Lotharingen doorsneden door rivieren die tot slagaders van macht uitgroeiden. De Provence, de poort die toegang

geeft tot de Middellandse zee en waar laatantieke erfenis en de vernieuwing rond het jaar duizend elkaar vonden. Italië dat met Rome en Ravenna, ook in het Middenrijk en later in het Ottotoonse keizerrijk een inspirerende centrale rol is blijven spelen.

De aandacht in het boek gaat ook naar grensgebieden van Francia Media in Zuidoost-Europa, nl. Kroatië en Slovenië, die tussen de Karolingische grootmacht en het Byzantijnse Rijk geprangd lagen. Er is aandacht voor Tsjechië en Slowakije die mede door impulsen vanuit Francia Media in de politieke, religieuze en culturele invloedssfeer van het Karolingische Europa kwamen.

Door het betrekken van al die gebieden in het verhaal, laat het boek een vroegmiddeleeuwse wereld zien waarin de Germaanse, Romaanse en Slavische cultuur elkaar ontmoeten en beïnvloeden. Francia Media vormt in al die diversiteit het bindteken.

Bij de uitwerking van bovengenoemde thematiek werd duidelijk hoe over de verscheidenheid van de verschillende gebieden heen, de Karolingische – Ottotoonse cultuur inderdaad een zekere “eenheidsmakende” rol vervulde in dat vroegmiddeleeuwse Europa.

Hoe boeiend die thematiek ook moge wezen, snel kwam het besef dat alleen nzicht in het vroegmiddeleeuwse Francia Media en haar omgeving niet volstond om het huidige Europa beter te begrijpen. Er werd dan ook gezocht naar een verdieping van het thema. En op dat ogenblik bracht Karel de Grote de nodige inspiratie.

Karel stierf in 814. 1200 jaar later, in 2014, werd zijn dood op verschillende plaatsen herdacht. Uitschieter was natuurlijk Aachen. Ook het provinciebestuur Oost-Vlaanderen sloot zich binnen het kader van Europese Francia Mediaproject bij die vieringen aan met de organisatie van een tentoonstelling in de Provinciaal Erfgoedcentrum en de uitgave van een boek.

Het is juist die combinatie van de herdenking van Karels dood en het besef dat er meer moest zijn dan Francia Media alleen om het huidige Europa te begrijpen dat de idee ontstond om de erfenis van Karel de Grote een belangrijke plaats te geven. En tot die erfenis behoorde de verdeling van zijn rijk in 843, een verdeling die zwaar woog op de verdere geschiedenis van West-Europa

En dit brengt ons dan bij dat andere bijzondere aspect van ons boek.

Het verhaal van een welbepaald gebied in een welbepaalde tijd, evolueerde tot een concept dat het brede publiek wil vertellen **hoe Europa al eeuwenlang worstelt om eenheid in de verscheidenheid te brengen**. Een thematiek die perfect aansluit bij de uitdagingen van vandaag.

Om dit te realiseren werd beroep gedaan op specialisten die meehielpen de brug te slaan tussen de twee grote eenheidsrijken van West-Europa, het Imperium Romanum en het Rijk van Karel de Grote, en de huidige tijd.

Uiteraard was het onmogelijk om een totaalbeeld van dit eeuwenlange Europese streven naar eenheid te brengen. Wel biedt het boek een bloemlezing van bijzondere scharniermomenten zoals daar bv. zijn de droom van de Bourgondische hertogen om een koninkrijk te vormen dat refereerde aan het voormalige Francia Media. Er is de veroveringsdrift van Napoleon die een nieuwe Karel de Grote wilde zijn, en er zijn de wereldconflicten in de 20ste eeuw tot het nieuwe Europa van de 21ste eeuw.

Hoe merkwaardig ook, bij dit alles is Francia Media nooit echt uit het gezichtsveld verdwenen. Dit thema zal Dirk Callebaut straks bondig toelichten.

Het schrijven van een boek, brengt mensen samen.

De publicatie die we vandaag voorstellen, scoort op dit vlak bijzonder hoog. Niet minder dan 44 specialisten afkomstig uit Kroatië, Slovenië; Italië, Tsjechië, Slowakije, Frankrijk, Duitsland, Nederland en België hebben zich ingezet om een prachtig boek samen te stellen dat de *Erfenis van Karel de Grote* alle eer aandoet. Aan de illustraties werd de grootste aandacht besteed, zodat de publicatie tot een waar kunstboek uitgroeide. Zonder de inbreng van het EU-project "Cradles of European Culture – Bakermatten van de Europese Cultuur", hadden we dit verhaal nooit zo intens kunnen vertellen. Het doet me dan ook bijzonder genoeg dat de heer Herman Graaf Van Rompuy, ere-voorzitter van de Raad van Europa en voorzitter van het beschermingscomité van de tentoonstelling en het boek, hier aanwezig is.

Mijn welgemeende dank gaat naar alle auteurs voor hun belangrijke en boeiende bijdragen, naar de ontwerpers en de verantwoordelijken voor de concrete uitgave van het boek. Graag vermeld ik hierbij Dirk Callebaut die samen met de Francia Media partners het basisconcept van het boek ontwikkelde en zorgde voor het samenbrengen van de teksten. Ook aan Véronique Lambert mijn dank voor haar inzet.

Geschiedenis, is het verhaal van het verleden. Taal is het werkinstrument dat dit verhaal kracht geeft en boeiend maakt. Het verheugt me dan ook in bijzondere mate dat hier vandaag de Franse, Duitse en Engelse versie van de "*De erfenis van Karel de Grote*" letterlijk het daglicht zien. De vertaling van de teksten was absoluut geen sinecure. Vandaar mijn oprechte dank aan het team vertalers en native speakers voor het mooie werk dat ze realiseerden.

Das niederländische Buch und die ins Deutsche, Französische und Englische übersetzten Ausgaben konnten nur dank der sehr besonderen Sponsorschaft des verstorbenen Herrn Horst van Cuyck und seiner Gemahlin, Caroline Gräfin von Arco-Zinneberg ermöglicht werden. Als Mäzene haben sie das komplette Buchprojekt großzügig unterstützt. Ihr Beitrag war aber viel mehr als die finanzielle Förderung.

Ihr Gatte hat sich auch als Historiker immer sehr für die Pflege des Kulturerbes und die historische Forschung engagiert. Aus diesem Grund bin ich sehr erfreut darüber, dass er zusammen mit Véronique Lambert für unser Buch einen sehr interessanten Beitrag geschrieben hat, der den Titel trägt: *Dem Stamm Karls des Großen entsprossen*". *Die Bedeutung karolingischen Bluts*. Dass die Abstammung von Karl dem Großen als Legitimierung politischen und sozialen Ansehens äußerst wichtig war, und das bis ins 19. Jahrhundert, wird hier sehr schön auseinandergesetzt.

Karolingische Blutsbande als nicht vermuteter Aspekt „Des Erbes Karls des Großen“ erhalten sogar noch eine ganz persönliche Note. Ihr Gatte, der selbst dem im Mittelalter im Norden der Niederlande einflussreichen Geschlecht Van Cuyck entstammt, konnte sich ganz zu Recht auf eine karolingische Abstammung berufen.

Ich möchte Ihnen, Gräfin von Arco-Zinneberg, daher meinen ganz besonderen Dank ausdrücken. Ihr Gatte, der zu unserem großen Bedauern im vergangenen Jahr verstorben ist, hat zusammen mit Ihnen ein Buch ermöglicht, das die

Forschungsarbeiten zum „Erbe Karls des Großen“ entscheidend geprägt hat; eine Forschung, von der ich hoffe, dass sie in den kommenden Jahren genauso intensiv wie heute fortgesetzt wird.

Das wäre die schönste Hommage an Ihren Gatten für seine Kulturerbe-Arbeit und Kultur-Förderung.

Dank voor uw aandacht.